

بنیاد فیریه قواچه نصیر طوسی

آیین نامه نمونه تعیین حد بستر و مریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مرداب ها و برکه های

طبیعی

به استناد اصل یکصد و سی و هشت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اختیار حاصل از تبصره ۱ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب آیین نامه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیل ها و مردابها و برکه های طبیعی را به شرح زیر تصویب می نماید.

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این آیین نامه از نظر اجرای مقررات آن در معانی ذیل به کار برده شده است.

الف- رودخانه:

مجرایی است طبیعی که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.

ب- نهر طبیعی:

مجرایی است طبیعی که آب بطور دائم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریزی مشخصی نباشد.

د- مرداب:

زمین باتلاقی مسطح و پستی است که دارای یکی یا تعدادی آبراهه باشد و معمولاً در مد دریای بزرگ دریا زیر آب رود همچنین اراضی پستی که در مناطق غیر ساحلی در فصول بارندگی و سیلاب غرقاب شده و معمولاً در تمام سال حالت باتلاقی داشته باشد.

ه- برکه:

اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیرزمینی آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.

و- مسیل:

مجرایی طبیعی است که سیل حاصله از باران و برف و رگبارها موقتاً در آن جریان پیدا می کند.

ز- مسیل متروکه:

مجرایی است طبیعی که تحت تاثیر عوامل طبیعی یا غیرطبیعی امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.

ح- بستر:

آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغاب و حداکثر طغیان با دوره های برگشت مختلف وسیله وزارت نیرو و یا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می شود.

- دوره برگشت طغیان رودخانه ها در محدوده شهرها طبق مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین و جهت برآورد سیلاب با تناوب مورد نظر به وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می شود.

- دوره برگشت طغیان رودخانه ها در محدوده شهرها طبق مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین و جهت برآورد سیلاب با تناوب مورد نظر به وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان اعلام می گردد.

- تعیین بستر در خارج از محدوده شهرها براساس حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله بوسیله وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین میشود و در مناطقی که ضرورت ایجاب نماید سیلاب با دوره برگشت کمتر یا بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرارگیرد شرکت های فوق الذکر حسب مورد با ارائه نقشه های مربوط و توجیحات فنی از حوزه ستادی وزارت نیرو مجوز لازم را اخذ خواهند نمود.

- تغییرات طبیعی بستر رودخانه ها، مسیل ها یا انهار طبیعی در بستر سابق تاثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.

ط- حریم:

آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی مرداب و برکه طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرارداد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت آنها لازم است و طبق مقررات این آیین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین می گردد.

- حریم انهار طبیعی یا رودخانه ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند از هر طرف منتهی الیه بستر وسیله وزارت نیرو و شرکتهای تابعه آن تعیین می گردد.

(در محدوده شهرها حریم انهار طبیعی و رودخانه ها بطور کلی طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی تعیین و پس از موافقت آب منطقه ای ذیربط یا آب و برق خوزستان حسب مورد اعلام خواهد شد.)

ماده ۲- شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به امکانات حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مرداب ها و برکه های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذیصلاح طبق مقررات این آیین نامه تعیین نمایند.

ماده ۳- شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان در هر مورد که بستر و حریم رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی را بطور موضعی تعیین می نمایند مراتب را به طریق مقتضی کتباً به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری موضوع از طریق پخش اعلامیه های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذینفع می رسد که بستر و حریم رودخانه و نهر (طبیعی، سنتی) و مسیل و مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوطه مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف مدت یک ماه از تاریخ انتشار

اطلاعیه اعتراض خود را به شرکت مربوطه تسلیم و رسید دریافت دارند، چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود شرکت آب منطقه ای مربوطه اعتراض را به کمیسیون مرکب از دو نفر کارشناس فنی ذیصلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین معرب ترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیر عامل منصوب می شوند، ارجاع می نماید.

ماده ۴- کمیسیون مذکور در ماده ۳ پس از وصول پرونده مورد اعتراض گزارش کارشناس یا کارشناسان را مورد بررسی قرارداد و در صورتی که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد آن را مورد تأیید قرار می دهد والا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذیربط نظر خود را به شرکت اعلام خواهد نمود، چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد کمیسیون می تواند راسا یا وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خویش را مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی بوده و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵- پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده ۳ این آیین نامه شرکت آب منطقه ای نسبت به علامت گذاری نهایی حد بستر و حریم تعیین شده به نحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک بخشرداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به ژاندارمری و شهربانی اعلام خواهد داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مامورین انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶- پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل مرداب و برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند براساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره - هرگاه اعیانی موجود در بستر و حریم به صورت کشت موقت باشد پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷- کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر، مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد ننماید با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذیربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاورین بلا مانع است ولی مستاجر به هیچ وجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (به جز زراعت سطحی) را ندارد در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد. شرکت آب منطقه ای ذیربط باید در اجازه امه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تبصره - استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالا دست سدها شمول ندارد.

ماده ۸- چنانچه بستر رودخانه، نهر، طبیعی، مسیل بصورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده می شود و کماکان در اختیار دولت است برای اجرای طرحهای آب و برق قابل استفاده باشد با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاه های متقاضی به صورت اجاره واگذار و نحوه آماده سازی و کناره بندی و سایر شرایط مربوط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

ماده ۹- چنانچه افراد یا شهرداری ها بصورت موردی تقاضای تعیین حد بستر و حریم رودخانه، انهار یا مسیل مرداب یا برکه طبیعی را که در مجاورت ملک واقع است بنمایند شرکت آب منطقه ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی طبق تعرفه مصوب وزارت

نیرو نسبت به تعیین حد بستر و حریم هر یک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در این دستورالعمل اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفاتی قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۰- چنانچه امکان دیواره سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاورین وجود داشته باشد شرکت آب منطقه ای ضمن مشخص کردن مجاورین رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی و با در نظر گرفتن نکات فنی مربوط به مهندسی رودخانه مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی که در اثر دیواره سازی حاصل می شود را معلوم و به مجاورین اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احداثی در اختیار دولت جمهوری اسلامی است شرکت می تواند پس از تأمین میزان حریم که بلافاصله بعد از دیواره احداثی شروع میشود باقیمانده بستر را به سازنده دیوار یا در صورت عدم تمایل سازنده به سایرین اجاره دهد.

ماده ۱۱- شرکتهای آب منطقه ای با همکاری شهرداری ها و ادارات ثبت اسناد و املاک مسیل های متروکه را شناسایی خواهند نمود تشخیص متروکه بودن مسیل ها در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه ای است ولی در داخل محدوده قانونی شهرها شرکت مزبور با همکاری شهرداریها تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود، در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر می باشد.

ماده ۱۲- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه ها، انهار طبیعی، مسیلهها، مرداب ها و برکه های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاه های ذیربط خواهد بود.

ماده ۱۳- ادارات ثبت اسناد و املاک مکلفند در موقع تحدید حدود املاک واقع در کنار رودخانه نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی و شبکه های آبیاری و آبرسانی و زهکشی وضعیت ملک مورد ثبت را نسبت به تاسیسات آبی فوق الذکر در روی نقشه ملک مشخص و یک نسخه از آن را همراه با توضیحات لازم برای تعیین حد بستر و حریم به شرکتهای آب منطقه ای ذیربط ارسال تا شرکت های مذکور حدبستر و حریم تاسیسات آبی را مشخص و به ادارات ثبت اعلام کنند. ادارات ثبت در چنین مواردی تنها پس از وصول پاسخ شرکتهای آب منطقه ای مبنی بر تعیین حدبستر و حریم تاسیسات فوق الذکر مجاز به صدور سند مالکیت خواهند بود.

ماده ۱۴- وزارتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و همچنین سازمانها و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرحهای مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیل ها و مرداب ها و برکه های طبیعی را استعلام نمایند هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است.

ماده ۱۵- هرگاه حریم رودخانه ها و انهار و مسیل ها و برکه های طبیعی و راههای اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند قسمت مورد تداخل برای تاسیسات طرفین مشترکاً مورد استفاده قرار خواهد گرفت.